

РЕЦЕНЗИЯ

ОТ ПРОФ. Д-Р МАГДАЛЕНА КОСТОВА- ПАНАЙОТОВА,
ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ «НЕОФИТ РИЛСКИ», ЧЛЕН НА
НАУЧНО ЖУРИ В ПРОЦЕДУРА ЗА ДОКТОР НА НАУКИТЕ,
НАПРАВЛЕНИЕ 8. ИЗКУСТВО, ПРОФЕСИОНАЛНО НАПРАВЛЕНИЕ 8.4
ТЕАТРАЛНО И ФИЛМОВО ИЗКУСТВО, ОБЯВЕН ОТ ЮГОЗАПАДЕН
УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“ И ПУБЛИКУВАН В ДВ. ОТ 5.7.2019
Г.

ЗА ДИСЕРТАЦИЯТА НА МИРОСЛАВА КОРТЕНСКА НА ТЕМА:

П.К. ЯВОРОВ – РАЗШИРЯВАНЕ НА КУЛТУРНО-ИСТОРИЧЕСКОО
МУ НАСЛЕДСТВО – ДРАМАТУРГИЯ, КРИТИКА, ПРЕВОДИ,
ТЕАТРАЛНА ДЕЙНОСТ

Съответствие на процедурата на законовите изисквания

Според представените документи - процедурата е в съответствие с изискванията на нормативната уредба в тази област (Правилник за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в ЮЗУ „Неофит Рилски“; Закона за висшето образование; Закона за развитие на академичния състав в Република България и др. свързани нормативни актове). Спазени са необходимите срокове.

Биографични данни и академично развитие на кандидата

Авторката на дисертационния труд е завършила НАТФИЗ „Кръстьо Сарафов“, София в специалност „Театрознание и театрална критика“, след което е била редовен аспирант по специалност «История на театъра». Придобива диплома за доктор през 1988 г.. От 2000 г до 2012 е редовен доцент към ЮЗУ «Неофит Рилски» по История и теория на театъра». Заема

длъжността професор по «История и теория на театъра» след конкурс през 2012 г. Тя е публицист, медиен експерт, радио и телевизионен водещ и сценарист. Била е член на Художествения съвет на БНР (2008/9), член на Съюза на българските писатели, член на Художествения съвет на БНТ и др. Ръководител на няколко научни проекта по ФНИ и наредба 9. Автор е на 7 книги и съставител на много историографски сборници.

Проф. Мирослава Кортенска е учен, театровед, театрален критик (в. „Труд“, сп. „Съвременник“, сп. „Театър“), добре позната в научните среди с разработките си върху ключови имена и явления от българската, европейската и балканската култура на 20 век. След «Културен вертикал», 1998, «Културен компас», 2006, «Културната мисия на кръга «Мисъл», 2008 г., в книгата си "Яворов и театърът - драматургия, критика, театрална дейност (1908-1914), Разширяване на културно-историческото му наследство" 2016, проф. Мирослава Кортенска се фокусира върху театралния период в наследството на Яворов - ключов за разбирането на българския модернизъм поет и писател, като стремежът на книгата е да даде публичност на най-нови съвременни проучвания и анализи. Яворов е добре познат като лирик, но драматургията му, както драматургията на големите поети, не е равнопоставена в критическите изследвания. Тази и подобни празноти се опитва да запълни книгата на Мирослава Кортенска.

В настоящата процедура проф. Кортенска е представила 17 публикации по темата на дисертацията, както и доклади от 7 конференции.

Проф. Кортенска е ръководител на научен проект по наредба 9, посветен на Яворов, както и автор на сценарий за документален филм, одобрен от Националния филмов център и Министерството на културата за 2017. Това чертае облика на един активен и последователен в изследванията си учен.

Научни интереси и приносите на кандидата

В настоящата процедура кандидатката участва с общо 9 труда (1 монография и 8 други публикации). Те са издадени в периода след професурата ѝ.

Статиите и студиите са публикувани в специализирани издания в България и чужбина. Тези изследвания се фокусират върху:

- Изследвания на културно-историческото наследство на П.К. Яворов, в това число е и представената дисертация

- Изследвания върху културната мисия на кръга «Мисъл», на Яворов, в частност, и европеизирането на българската култура («Пътища и пътеки на европеизма на Балканите, «Яворов като модернист»)» и др.

- Статии, осмислящи понятия като модернизъм, национално и космополитно в културата на 20 век («Национално и космополитно в литературата на 20-и век: Яворов и неговия културен принос»; Модернизъм и мисионерство в творчеството на Яворов») и др.

За мен най-интересна беше книгата ѝ "Яворов и театърът - драматургия, критика, театрална дейност (1908-1914), Разширяване на културно-историческото му наследство" 2016. От всички определения, давани на Яворовото творчество, като че ли онези, свързващи го със стихия най-подхождат на темпераментния и вечно търсещ негов дух. Като представител на една модерна поетика и естетика, този творец, сътворява лирика, която прекрачва затворените рамки на традицията, създавайки нови представи за творчеството, за света и за човека. В Яворовото творчество няма равновесие и покой, няма тръпнещи наслади, то гради стихийни и драматични визии за

света и човека, за настоящето и бъдещето. Това е отразено и в книгата на проф. Кортенска, която е едно интердисциплинарно изследване по същество. Книгата е разделена на следните части:

- Яворов – драматург
- Яворов и Народният театър
- Театралната критика за Яворов
- За Театралния летопис на П.К. Яворов, както и
- Приложение – протоколи и факсимилета, приложение, което е изключително ценно за всички желаещи да проучат подробно творческото битие на Яворов, както и своеобразието на изразителите на своето време, радетелите за модерност и модернизация на българското общество.

- Център на този труд са не толкова анализите на драматургичните шедьоври на Яворов "В полите на Витоша", "Когато гръм удари, как ехото заглъхва", колкото рецепцията на литературната творба на сцената, дейността на писателя в Народния театър като артистичен секретар, театралната му критика и преводите му. Проф. Кортенска акцентира върху интереса на писателя към теорията и техника на драмата, разбирането му за културната роля на сценичното изкуство в освободена България, въпросите за репертоара на модерния театър и др. ключови и недостатъчно известни на широката аудитория факти.

- Проф. Кортенска е съставител на Театрална летопис, едно приложение, което задълбочава представата за разностранно надарената личност на П. К. Яворов.

- Централен момент в книгата е разширяване на идеята за културно-историческото наследство на твореца, за приносите на Яворов, свързани с драмата, превода, критиката, режисурата. Представената дисертация е текст, който се фокусира върху идеята за едно по-пълноценно познаване на

бележития поет и драматург, част от българския «златен» канон – опознаването на неговото наследство в областта на драматургията, критиката, редакторската, преводаческата му дейност, но, разбира се, най-вече на неговата драматургическа и театрална дейност, която формира нов период в творчеството му, свързан с цялостната му дейност в Народния театър..

Текстът на дисертацията (общо 318 стр.) очевидно е мислен като книга, защото се състои от Предговор, а не Увод, както обикновено е прието, Глава Първа „Яворов – траектория на българското, знак на модерността, емблема на културното мисионерство – глава, в която авторката обосновава културната и личностна ситуация, в която бележитият български поет се обръща към жанра на драмата и написва шедьоврите си “ В полите на Витоша“ и „Когато гръм удари, как ехото заглъхва“ и очертава не просто прехода към театралната дейност в живота на поета, а начинът по който той поема пътя на една трудна цивилизационна промяна за цялото българско общество.

Втора глава „Яворов и Народният театър /5 август 1908 – 30 януари 1914/ систематизира широкия кръг от дейности, свързани с изграждането на националния ни театър като истинска културна институция и историческата роля на фигури като Пенчо Славейков и на Яворов в качеството му на артистичен секретар и разкрива дейността на автора на „В полите на Витоша“ в оформяне на репертоара на Народния театър с присъствието в този репертоар на модерната европейска и българска драма. Значимо е мястото на поета и в изготвяне на рецензии и драматургични анализи за постъпилите пиеси, подчертано е ратуването му за чистотата на българския език, както и цялостната му дейност по осигуряване на добри преводни драми, текущата работа в театъра, конкурсите за превод, както и съставителството му на Годишник на Народния театър – един своеобразен летопис на Голямата сцена,

по който днес може да се съди за актьорите, за броя на представленията, както и за това кои пиеси са поставяни на сцената.

- Трета глава „Театралната критика на Яворов“ се насочва към една съществена част от дейността на Яворов – мисионерските усилия на твореца за проучване на театралната критика и за нейното популяризиране, както и за стремежа му да изследва изявите на различните изкуства в следосвободенското културно пространство. В театралната си критика бележитият поет разкрива много свои идеи, свързани с културното израстване на българския народ, както и някои много сериозни търсения по отношение на спецификата, техниката и теория на драмата. В центъра на неговите анализи е съвременната българска пиеса и според Мирослава Кортенска театралната критика на Яворов не просто популяризира, а самостоятелно осмисля стойностите на класиката и застъпва нуждата от критерия художественост, атакува инерцията на сценичната реализация на репертоара и отстоява позицията за отговорността на театъра за формиране на истински вкус към качествени творби. Четвърта глава „Театралният летопис на Яворов“ използва като инструмент историко-хронологичният метод за изследване на театралното наследство на Яворов. Този метод надгражда и разширява познатото, относно личността на Яворов. Като приложение е поместена Протоколната книга на Яворов като артистичен секретар, описани са постановки на негови пиеси на сцената на Народния театър, както и на пиеси, преведени от него. Очертавайки последните години от живота на този бележит творец, авторката на изследването проследява театралния период от живота му по един много четивен и увлекателен начин. Изследването подкрепя изводите си с документални материали. Друго приложение е „Яворов на сцената на Народния театър“, приложение, съставено на базата на Летопис на Народния

театър 1904-2004 г., С. 2004. В него са представени седемте постановки на пиесите на Яворов приложени са афиши и други архивни материали.

Структурата на изследването се отличава със стегната строга форма, подчинена на модел, който е ясен, функционален сам по себе си. Целият текст на монографията е мислен и организиран като книга. Затова липсват тежки теоретични разсъждения. Библиографията е богата и системна.

Като цяло текстът представлява сериозно и задълбочено изследване, най-значими и приносни, според мен, са втора и трета глава. В дисертацията големият български поет е представен многостранно, чрез различни подходи, като мисионерска личност и, която осъществява на практика културния диалог с Европа и света. Анализът на авторката демонстрира прецизност и зрял аналитизъм, а приложенията към текстовете са ценен принос за литературната и театралната наука, систематизирайки несъбран по подобен начин другаде материал.

Всичко казано дотук чертае облика на един активен учен, с явни приоритети и открояващи се научни резултати.

Заключение

В заключение държа да подчертая, че проф. Кортенска има убедителна като качество на научното изследване и като обем научна продукция и достатъчен научен, административен и педагогически потенциал. В този смисъл убедено предлагам на научното жури да присъди научното звание «доктор на науките» в направление 8.4. Театрално и филмово изкуство (Кинознание, киноизкуство и телевизия) на проф. д-р Мирослава Кортенска.

София, 9.9.2019 г.

Проф. д-р Магдалена Костова-Панайотова

Review

By Prof. Magdalena Panayotova, PhD,

South-West University "Neofit Rilski",

Member of the Scientific Jury in Dr. phil. habil. Procedure,

Section 8. Arts; Professional Section 8.4 Theater and Film Arts announced in the State Gazette
on 5 July 2019

of Miroslava Kortenska's dissertation

*P.K. YAVOROV – WIDENING HIS CULTURAL AND HISTORICAL HERITAGE: DRAMATURGY, TRANSLATIONS,
THEATRE ACTIVITIES*

The candidate has presented 9 works for this procedure (1 monograph and 8 other publications) that were published after her procedure for obtaining the academic position of professor.

The articles and the studies have been published in specialized journals in Bulgaria and abroad. These studies focus on:

- *Investigation of the cultural and historical heritage of P.K. Yavorov, including the dissertation*
- *Investigations concerning the cultural mission of Yavaorv's Literary Circle "Thought", in particular, the Europeanization of the Bulgarian culture ("Пътища и пътеки на европеизма на Балканите" (Roads and Paths of Europeanism), "Яворов като модернист" (Yavorov as a modernist), etc.)*
- *Articles reconsidering concepts such as modernism, national and cosmopolitan in the 20th century culture ("Национално и космополитно в литературата на 20-ти век: Яворов и неговия културен принос"; "Модернизъм и мисионерство в творчеството на Яворов" etc.)*

It seems that the text of the dissertation (318 pages altogether) has been designed as a book. The structure of the investigation is characterized by a strict form following a model that is clear and functional. The whole text of the monograph has been designed and organized as a book. This is why it lacks stern theoretical reasoning. The bibliography is rich and systemic.

As a whole, the text reveals a serious in-depth investigation. In my opinion, the best contribution of it is chapter two and chapter three. The dissertation presents the great Bulgarian poet in a multifaceted manner, through different approaches, as a missionary personality who, in fact, held the cultural dialogue with Europe and the world. The author's analysis demonstrates preciseness and mature analytic skills; the appendices to the text are valuable contribution to the sciences of literature and theatre systematizing and collecting material in a unique manner. In general, prof.

Kortenska possesses convincing scientific production both from the perspective of quality and quantity, sufficient academic and pedagogic potential. Hence, I suggest that the scientific jury grant Prof. Miroslava Kortenska, PhD the scientific title “Dr. Phil. Habil.” in section 8.4 Theater and Film Arts (Film studies, Film art and Television).